

специални репрезентативни наблюдения. Тези последните е нужно да бъдат обстоятелствени и задълбочени в множество посоки. Би следвало да се предприемат периодически в период от по няколко години (например 5), като се организират във формата на цялостни изследвания икономиката на ТКЗС.

Нужно е, с оглед на разглежданите превръщания на разходваните трудовни в човекодни, да се отбележи, че необходимостта от такова превръщане съществува в същност по отношение само на труда в земеделието (растениевъдството). За останалите области и по-специално за животновъдството количеството разходвани човекодни може да се вземе равно на така наречения фонд максимално работно време (работните дни през периода, умножени по броя на хората от сектора, приспаднати оттук неизработените човекодни поради празници и редовни отпуски). Малко по-различно стои положението при строителството и при други допълнителни дейности, които не ангажират хората постоянно и непрекъснато през годината. Тези допълнителни неселскостопански дейности заемат обаче незначителен дял в общата маса труд в ТКЗС и е сравнително лесно да се изчисли количеството разходван в тях труд.

Преводните коефициенти, изчислени общо за ТКЗС, са от друга страна лишени от единна основа и могат да доведат до погрешни изводи, поради особената основа, на която се изчисляват трудовните в животновъдството. Следвало би преводните коефициенти да бъдат изчислени само с оглед на растениевъдството. По отчетната форма за 1956 г. такова едно разделено изчисление е вече възможно. Там разходът на трудовни (и участвавалите в работа лица) е даден разделено по отделни отрасли.

Поставя се по-нататък задачата да се изчислява разходът на време (в човекодни) и по отделни видове култури, животни, работи. Това би могло да се получи също така по два пътя: 1) чрез пряко отчитане на разхода на труда; 2) чрез приравняване начислените трудовни в човекодни. Отчетът от 1956 г. дава данни за разхода на трудовни при един голям брой култури.

Прякото отчитане на човекодни по култури, животни и видове работи би могло да се получи по сравнително опростен начин, независимо от личното начисляване на трудовни на кооператорите. Технически счетоводно за растениевъдството това би могло да се извърши в следния ред: 1) В една първа сметка или в един първи раздел се вписват разходваните човекодни общо и по видове работа; 2) разходваните човекодни по всеки отделен вид работа се разпределят по съответни култури. Отчитането при животновъдството може да се извършва направо по видове работи в отделни ферми и по групи животни (за говедата: крави, млади животни и пр.). Би могло без особено затруднение да се извършва по този начин, поне в отделни ТКЗС с по-добре поставено счетоводство, отчитане и в човекочасове.

Съществуват тук известни затруднения на отчитането, когато едни или други от работниците (кооператорите) извършват в един ден повече от един вид работи или извършват работи, свързани с повече от една култура. Това затруднение не е обаче непреодолимо.

Приравняването на разхода на трудовни в ТКЗС към човекодни за отделните култури и видове работи трябва да става всякога само при